

Notat vedr. økonomi i skovlandbrug med grise

Udarbejdet af Innovationscenter for Økologisk Landbrug (partner i netværket) samt Center for Frilandsdyr

Trods en markant stigning i forskning og udvikling vedrørende skovlandbrug i Danmark, er det på nuværende tidspunkt ikke muligt at give hverken et helt eller delvist overblik over økonomien i skovlandbrug med grise. Det skyldes den endnu meget begrænsede viden inden for de mange parametre, der gør sig gældende og de økonomiske effekter heraf. Notatet er lavet som en oversigt over tiltag og projekter mm., der samlet set er kendskab til i efteråret 2022, og som forventes at give en økonomisk merværdi for skovlandbrug med grise sammenlignet med almindelig frilandsgriseproduktion.

- **Merværdi fra synergieffekter i skovlandbrugssystemet**

- **Bedre dyrevelfærd og højere sundhed**

Træer beskytter mod direkte solindstråling, reducerer luft- og jordtemperatur og giver læ. Desuden byder træerne på et fødeudbud, der omend det er lille, giver en alsidighed i både smag og tekstur, der bidrager til dyrenes velvære. Den økonomiske værdi af dette er endnu ikke vurderet.

Kongsted, A.G. og Jensen, M., Aarhus Universitet, Økologikongres 2021: <https://org-prints.org/id/eprint/43940/1/Kongsted%20-%20Nyt%C3%A6knning%20af%20grise%20og%20tr%C3%A6er%20-%20final%20V2.pdf>.

- **Fodertilskud (minerale, vitaminer) i form af blade, grene, bark**

I projektet OUTFIT undersøges det, om det er muligt at høste og ensilere grøn træbiomasse (pil og poppel), og om ensilagen kan udgøre en ernæringsmæssig værdi for drægtige søer. Den økonomiske værdi af dette er endnu ikke vurderet.

https://icrofs.dk/fileadmin/icrofs/Organic_RDD/Organic_RDD_6/Folder_OUTFIT_web.pdf

- **Kulstofbinding (reduceret klimapåvirkning)**

Trædelen i skovlandbrug kan i omdriftsafgrøder give øget kulstoflagring via øget organisk indhold i jorden under træerne og øget kulstofopbygning i træernes top og rod. Der er endnu ikke nok konkret data for kulstofbinding i de forskellige træarter til at kunne værdisætte effekten.

Jensen, M, Aarhus Universitet, Plantekongres 2023: https://www.landbrugsinfo.dk/-/media/landbrugsinfo/public/1/6/2/p23_75_skovlandbrug-traeers_kulstofbinding_og_tilpasning_til_klimaforandringer_martin_jensen.pdf

- **Klimasikring (beskyttelse af landbruget mod klimaforandringer)**

Skovlandbrug kan bidrage til at gøre dyrkningen mere robust overfor ekstreme hændelser i lokalklimaet, reducere vind- og vandforårsaget jorderosion, øge jordens infiltrationskapacitet, reducere overfladeafstrømning og N og P tab, og i nogle situationer forbedre produktiviteten af afgrøder. Den økonomiske værdi af dette er endnu ikke vurderet.

Jensen, M, Aarhus Universitet, Plantekongres 2023: https://www.landbrugsinfo.dk/-/media/landbrugsinfo/public/1/6/2/p23_75_skovlandbrug-traeers_kulstofbinding_og_tilpasning_til_klimaforandringer_martin_jensen.pdf

- **Reduceret nedsvivning**

I frilandssystemer kan træerne reducere udvaskning af næringsstoffer ved at hente en større del af disse og i dybere jordlag end græs. I projektet OUTFIT undersøges det i disse år,

hvordan næringsstoffab fra foldarealer kan reduceres ved at gentænke folddesigns med træer. Den økonomiske værdi af dette er endnu ikke vurderet.

<https://icrofs.dk/forskning/dansk-forskning/organic-rdd-6/outfit>

- **Øget biodiversitet**

Der er generelt en positiv effekt af skovlandbrug på biodiversitet sammenlignet med almindeligt landbrug, herunder signifikant flere bestøvere. Dertil observeres en større abundans af naturlige prædatorer (nyttedyr) og færre skadedyr.

Axelsen, J.A., Aarhus Universitet, Plantekongres 2023: https://www.landbrugsinfo.dk/-/media/landbrugsinfo/public/6/1/e/p23_75_axelsen_strandberg_.pdf

Rigelig dokumentation viser, at skovlandbrugssystemer kan understøtte naturen gennem skabelse af mikroklimaer, nicher og levesteder, men hvad vi endnu ikke har defineret er, hvad dette er værd. Det er ikke urealistisk, at vi i nær fremtid vil tale om naturkreditter som vi i dag taler om klimakreditter.

- **Læhegnseffekt på græs/korn**

Læhegnseffekten er kompleks, for selvom man i årevis har undersøgt træernes betydning for vindpåvirkning af afgrøder, viser forskning nu, at også udveksling af næringsstoffer, svampe, bakterier og vand mellem træer og afgrøde har betydning for markens udbytter. Den økonomiske værdi af dette er endnu ikke vurderet.

- **Økonomisk udbytte fra salg af ved eller produkter fra vedplanterne**

De fleste skovlandbrugssystemer med grise baseres i dag på vedplanter som pil eller poppel i om-drift med stævning hvert 10. hhv. 20. år med indtægt ved salg af vedmateriale. Fremtidige systemer kan have andre typer af vedplanter til fx human konsum, foder eller tømmer som giver en anden økonomisk indtjening.

- **Merværdi af kød ved branding som skovlandbrugsprodukt**

Skovlandbrug vil i fremtiden tilbyde unikke terroir-produkter på tværs af forskellige fødevarekatego-rier, der er produceret i bæredygtige rammer med klima, miljø, biodiversitet og dyrevelfærd for øje. Skovlandbrugsprodukter vil formodentligt placere sig i markedet som det bedre (eller bedste) alter-nativ. Med en umiddelbar merpris på 10-15% sammenlignet med lignende produkter, vil køberseg-mentet i begyndelsen umiddelbart være blandt de økologiske forbrugere og firstmoverne, der i forve-jen har en større betalingsvillighed overfor produkter, hvor de ved, at de får en bedre kvalitet. Skov-landbrugets lyse fremtid i markedet er især markant når man ser på den adfærd og de trends, der florerer blandt segmentet af firstmoverne. Deres nuværende skarpe holdninger til bæredygtighed, klima, miljø og deres høje krav til produkters gennemsigtighed, korresponderer direkte med de præ-misser skovlandbrugets produkter produceres på. Det kan diskuteres om produkterne muligvis kan være forud for sin tid ift. massemarkedet, hvilket betyder, at de stadig kun appellerer til et mindre kundese-gment. Men hvis fremtidsundersøgelsernes forudsigelser holder stik, vil skovlandbrugspro-dukterne således komme til at tale til den fremtidige forbruger, der vil komme til at købe ind med en større andel af skepsis og kompromisløshed.

Baseret på Markedsundersøgelse foretaget i projekt ROBUST 2021.

- **Landbrugsstøtte**

CAP-reformen åbner for nye muligheder for skovlandbrug, men det er begrænset til rækkesystemer med frugt-, nødde- og bærbuske samt træer. Regler og artsliste fastlægges i en bekendtgørelse og

kan læses i Vejledning om Grundbetaling 2023, når den er klar. Arealer med lavskovsarter, f.eks. pil og poppel, bliver ikke støtteberettigede under skovlandbrug, så de skal fortsat indberettes og opfylde arealstørrelse og plantetal. Det er muligt at designe skovlandbrugssystemer, der kan opnå arealstøtte i ordningerne. Læs mere her: https://icoel.dk/media/mf4by2qo/faktaark_regler-for-tilskud-til-skovlandbrug-2023.pdf og i Vejledning om Grundbetaling 2023, når den publiceres.

Projektet har fået tilskud fra "Grønt Udviklings- og Demonstrations Program (GUDP) under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri"